

2. Вербицька В. І., Девочко О. І. Дослідження місця бухгалтерського обліку в управлінні підприємством. *Перспективи розвитку обліку, контролю та фінансів в умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів* : Матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, присвяченої 90-річчю з дня заснування Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка, 30 жовтня 2020 року / редкол.: Т.Г. Маренич [та ін.]; ХНТУСГ. Х.: «Стильна типографія», 2020. – 266 с. С. 5-7.
3. Мартиненко В. П. Стратегія життєздатності підприємств промисловості. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 328 с.
4. Пастухова В. В. Стратегічне управління підприємством: філософія, політика, ефективність : монографія. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002. 302 с.
5. Литвин Ю. А., Олійник В. М., Палюх М. С., Семчишин М. В. Організація бухгалтерського обліку, контролю і аналізу в сільському господарстві. Тернопіль : Книжково-журнальне видавництво, 1998. 326 с.
6. Вербицька В. І., Бредіхін В. М. Значення організації бухгалтерського обліку та класифікація облікової звітності. *Комунальне господарство міст*. Том 5 №165 (2021). С. 33-37.
7. Пилипенко А. А. Бухгалтерський облік і вдосконалення системи внутрішнього контролю підприємства. *Актуальні проблеми та 236 перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України* : Збірник наукових статей. Харків : Основа, 2001. С. 108–109

ПЕРВИННІ ДОКУМЕНТИ В ОБЛІКУ ВИТРАТ У ПРОЦЕСІ ВИРОБНИЦТВА БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ РОСЛИННИЦТВА

*Демчук О.М., здобувач вищої освіти
Науковий керівник: Мошковська О.А., д-р екон. наук, професор
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ*

Провідною галуззю сільського господарства України є галузь рослинництва. Навіть в умовах війни з Російською Федерацією Україні вдається експортувати та реалізовувати продукцію рослинництва закордоном. У той же час, вести повноцінний облік витрат в процесі виробництва біо-

логічних активів рослинництва стало ще важче, – це потребує більшої уваги при вирішенні окремих питань, що стосуються організації виробництва продукції у військовий час. За даних обставин значна частина робочого процесу перейшла в так званий «ручний режим», що безпосередньо впливає і на інформаційне забезпечення обліку витрат.

Зазвичай облік витрат у процесі виробництва біологічних активів рослинництва проходить у 4 основних етапи [1]:

1. Спостереження (документування та інвентаризація);
2. Вимірювання (оцінка і калькулювання);
3. Групування і систематизація (відображення на рахунках);
4. Узагальнення і систематизація (баланс і звітність).

Як бачимо, саме документування є базовим і одним з найважливіших елементів обліку витрат, призначеним для первинного спостереження за господарськими операціями, що забезпечується відповідними первинними документами. Це документи, створені у письмовій або електронній формі, що фіксують та підтверджують господарські операції, включаючи розпорядження та дозволи адміністрації (власника) на їх проведення [2]. Будь-які порушення вже на першому етапі обліку витрат, при документуванні, становитимуть ризики для проведення повноцінного та вичерпного обліку витрат в процесі виробництва біологічних активів рослинництва. Саме тому етап документування та первинна документація є надзвичайно важливими з точки зору здійснення ефективного фінансового і управлінського обліку витрат.

Складання первинних документів регулюється відповідними нормативно-правовими актами, зокрема Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3], Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг» [4] та Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку [5], які містять основний перелік вимог до складан-

ня і оформлення первинних документів. Порядок документального оформлення визначає керівник (власник) підприємства за погодженням з бухгалтером.

Всі витрати, які враховуються для визначення собівартості продукції, визнаються на підставі первинних документів, що підтверджують фактичне їх здійснення. Особливістю виробничого процесу у рослинництві є те, що господарські операції часто здійснюються у виробничих підрозділах, тому і деякі первинні документи вручну оформлюються водіями, комбайнерами, бригадирами, робітниками току (вагарями, завідувачем току), а згодом передаються в бухгалтерію, де інформація з них узагальнюється та систематизується у певних зведених документах (відомостях, журналах, реєстрах тощо) [1]. В таблиці 1 наведено перелік найбільш розповсюджених первинних документів з обліку витрат і виходу біологічних активів рослинництва.

Таблиця 1

Первинні документи з обліку витрат і виходу біологічних активів рослинництва

Первинні документи з обліку витрат на вирощування біологічних активів рослинництва	Первинні документи з обліку оприбуткування вирощених біологічних активів рослинництва
Табелі обліку робочого часу (ф. № П-5)	Талони шоферів і комбайнерів (ф. № 77б, 77в)
Облікові листи трактористів-машиністів (ф. № 67-Б)	Журнали обліку виданих талонів (ф. № 188)
Облікові листи праці та виконаних робіт (ф. № 66, 66а)	Реєстри приймання зерна від водіїв (ф. 71а)
Дорожні листи вантажних автомобілів або дорожні листи трактористів (ф. № 68)	Реєстри приймання зерна вагарем (ф. № 78а)
Журнали обліку робіт і витрат (ф. № 37)	Відомості руху зерна та іншої продукції (ф. № 80)
Накопичувальні відомості використання машинно-тракторного парку (ф. № 37а)	Виписки з реєстру про намот зерна та зібрану площу (ф. № 67а)

Накопичувальні відомості роботи вантажного автотранспорту (ф. № 38)	Реєстри відправки зерна та іншої продукції з полів (ф. № 77)
Лімітно-забірні карти (ф. № ВЗСГ-1,2)	Реєстри приймання зерна та іншої продукції (ф. № 78)
Накладна внутрішньогосподарського призначення (ф. № ВЗСГ-8)	Путівки на вивезення продукції з полів (ф. № 77а)
Звіти про рух матеріальних цінностей (ф. № М-19)	Товарні накладні за видами продукції (ф. № ВЗСГ-7)
Акти витрачання насіння та садивного матеріалу (ф. № ВЗСГ-4)	Щоденник надходження сільськогосподарської продукції (ф. № 81)
Акти використання добрив, отрутохімікатів і гербіцидів (ф. № ВЗСГ-3)	Акти на сортування і сушіння продукції рослинництва (ф. № 82)
Розрахунки амортизаційних відрахувань (ф. № ОЗ-14, ОЗ-16)	Книги складського обліку (ф. ВЗСГ-10)

Джерело: [1].

Особливості вирощування біологічних активів рослинництва істотно впливають на склад витрат, і, відповідно, на складання та оформлення первинної документації. Враховуючи домінуючу роль документування у забезпеченні можливості безперервного спостереження за господарськими процесами, необхідно найбільшу увагу приділяти складанню та обробці первинних документів. За звичайних умов це завжди був досить трудомісткий етап в організації обліку в процесі виробництва біологічних активів рослинництва, а в реаліях війни він стає критично необхідним для забезпечення ефективного функціонування підприємства.

Перелік посилань:

1. Бондаренко, Н. М., Різченко, Н. В. Особливості обліку витрат і виходу продукції рослинництва. *Економіка та держава*. 2019. № 11. С. 76–82. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/11_2019/17.pdf
2. Шаповалова А. П. Бухгалтерський облік. Опорний конспект лекцій / Київський національний торговельно-економічний університет. 2017. 91 с.

3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

4. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>

5. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку затв. наказом М-ва фінансів України від 24.05.1995 р. № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#top>

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

*Єфімова А.В., здобувач вищої освіти
Уламбаяр Ц., здобувач вищої освіти*

*Науковий керівник: Маліков В.В., д-р держ. упр., професор
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Сьогодні актуальною проблемою можна вважати постійну забезпеченість та раціональне використання підприємствами матеріальних ресурсів, що є помітним чинником розвитку і вдосконалення виробництва. В умовах ринкової економіки істотно змінюється порядок постачання для підприємств енергоносіїв, комплектуючих виробів, матеріалів та сировини. Актуальнішим стає питання доцільного використання матеріальних ресурсів на підприємстві, що значно розширює зону селекції суб'єктів ринку сировини.

Головна мета здійснення на підприємстві аналізу виробничих запасів – це визначення на підприємстві (з погляду конкурентоспроможності його діяльності) рівня забезпеченості різноманітними матеріальними ресурсами, а також зниження собівартості перевезень та пошук резервів їх доцільного використання. Зазначимо, що у внутрішньо-